

Nr 256.

Av herr **Hage m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 13, angående krigstidstillägg under år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 13 föreslås krigstidstilläggs utgående till bland annat änkor och barn, som åtnjuta pension efter befattningshavare vid statens verk. De som skulle komma i åtnjutande av detta krigstidstillägg, äro alltså i allmänhet änkor och barn efter i ordinarie tjänst anställda befattningshavare, vilka senare genom vissa avgifter till en änke- och pupillkassa betingat sig en pension för de efterlevande. Att staten i detta fall söker genom krigstidstillägg höja pensionen är, enligt vårt förmenande, i hög grad befogat och behövt, då denna pension i allmänhet utgår med ett synnerligen obetydligt belopp, som särskilt i dessa dyrtider är alldeles otillräckligt att leva på. Men samtidigt kan man inför detta statens inskridande för att hjälpa vissa befattningshavares änkor och barn ej undgå att göra den reflexionen: är det riktigt att begränsa denna statshjälp endast till sådana änkor och barn, som åtnjuta pensionsunderstöd från en pensionskassa och från staten. Äro icke sådana av statsbefattningshavare efterlämnade änkor och barn, vilka ej alls erhålla någon pension, i ännu högre grad i behov av ett sådant tillskott från statens sida, och borde ej konsekvensen av en sådan anordning som den förut omnämnda bjuda, att dessa sistnämnda även erhöles något pensionsbelopp från statens sida?

Man kan knappast avfärda denna fråga genom en förklaring, att det här gäller ett tillägg till en förut utgående pension och att efterlevande till befattningshavare, som ej genom inbetalningar till en pen-

sionskassa skaffat sina efterlevande denna fördel, ej kunna ha rätt komma i fråga. Ty att märka är att för en hel del befattningshavare har ej funnits möjlighet ingå i en sådan kassa. Med avseende på en hel del grenar av statens förvaltningsverksamhet är förhållandet dessutom det, att vissa befattningskategorier ej antagas i ordinarie tjänst och alltså ej komma i den ställning, att de kunna ingå i en pensionskassa. Hitintills har också systemet vid en hel del av statens verk varit så lagt, att endast ett visst antal ordinarie platser funnits i resp. befattningsgrader, vadan ett icke obetydligt antal befattningshavare dels av denna dels av andra anledningar utestängts från ordinarie anställning. Det torde kunna påstås, att av efterlevande efter dylika befattningshavare ett mycket ringa antal erhållit något slags understöd eller pension från det statsverk, som den avlidne befattningshavaren tillhört.

För den, som ser på denna fråga utan att låta förvilla sitt omdöme av den praxis, som utbildat sig, måste det förefalla, som om staten skulle ha lika stor anledning bidra till underhållet av efterlevande efter en statstjänare, som under många år varit anställd vid statens tjänst, även om han ej antagits i ordinarie tjänst, som till understödande av efterlevande efter en ordinarie befattningshavare, som kanske endast några år varit anställd i statens tjänst. För att taga ett konkret exempel ur mängden av dylika, kan en lokomotivreparatör vid statens järnvägar nu erhålla ordinarie anställning, under det att en verkstadsarbetare, som i en verkstad sysslar med precis samma arbete som den förstnämnda, ej kan erhålla ordinarie anställning. Följden blir i detta fall, att av de efterlevande efter två sådana befattningshavare med lika lång tjänstetid, nämligen en ordinarie lokomotivreparatör och en verkstadsarbetare, vilka bägge gjort ett liknande och likvärdigt arbete åt staten och under lika lång tid, de efterlevande efter lokomotivreparatören erhåller, jämte pension på grund av egna avgifter, även pension och krigstidstillägg av statsmedel, under det att verkstadsarbetarens efterlevande ej erhålla något sådant tillägg av staten. Det torde förhålla sig på ungefär liknande sätt inom flertalet av statens institutioner. Man har också på sätt och vis och i viss mån erkänt det orättvisa i en sådan anordning genom att myndigheterna på sina håll försökt att placera änkor, som på detta sätt ej erhållit någon pension, som städerskor m. m. Vidare har riksdagen i ett eller annat fall givit understöd åt sådana änkor och barn. Men det är endast ett mycket ringa antal, som tillgodosetts och räddats undan den största nöden på detta sätt.

Med avseende på alla andra blir det naturligtvis kommunerna, som få på sin lott att försörja, där ej barnen eller andra släktingar, eventuellt med ett litet understöd av den allmänna pensionen för släktingar, mäktiga taga på sig försörjningsbördan. Ett sådant avlastande på i många fall fattiga och tunga kommunalskatter belastade kommuner av försörjningsbördan för änkor efter statens befattningshavare kan knappast anses som en honett metod från statens sida mot nämnda kommuner.

Man bör alltså från bägge dessa utgångspunkter påstå, att staten har lika stor skyldighet att vid behov understödja änkor efter sådana statstjänare, vilka under en någorlunda lång anställningstid varit i statens tjänst, vare sig dessa befattningshavare varit i ordinarie tjänst och varit medlemmar av en pensionskassa eller om de ej innehaft ordinarie anställning och ej varit delägare i en sådan kassa. I sistnämnda fall böra åtminstone efterlevande, som äro i behov av understöd, ha rätt till erhållande av pension från staten med så stort belopp som det, varmed staten bidrager till det nu ifrågasatta krigstidstillägget eller eventuellt till pension från resp. änke- och pupillkassor.

För tillfället skola vi inskränka oss till ett yrkande om krigstidstillägg till dylika änkor med ungefärligen samma belopp, varmed krigstidstillägg skulle utgå till änkor och barn, som åtnjuta pension efter befattningshavare vid statens verk.

Med avseende på kostnaden härför är det naturligtvis omöjligt att någorlunda exakt beräkna densamma. Vi ha dock anledning antaga, att en ökning från den i propositionen nr 13 föreslagna summan 1,600,000 kronor till 3,600,000 kronor skulle någorlunda motsvara behovet. Här gäller det ju för övrigt endast ett *förslagsanslag*, vadan ett eventuellt underskridande eller överskridande ej torde ha så stor betydelse, såvida ej differensen mellan den anslagna och den förbrukade summan skulle bli allt för betydlig.

Vi hemställa alltså,

att riksdagen måtte med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 13 besluta att

a) för beredande under år 1918 av krigstidstillägg åt änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst å *tilläggsstat* för år 1918 under tionde huvudtiteln anvisa såsom *förslagsanslag* ett belopp av ..... kronor 3,600,000, samt

b) godkänna följande allmänna grunder för krigstidstilläggets utgående:

• § 1.

Krigstidstillägg tillkommer dels sådana änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, som vid ingången av år 1918 ägt åtnjuta pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd anstalt för pensionering av dylika befattningshavares änkor och barn, från Lunds universitets änke- och pupillkassa eller från vaktbetjäningens vid Uppsala universitet pensionsinrättning för änkor och barn; dels ock änkor och barn efter sådana befattningshavare i statens tjänst, vilka varit anställda minst 15 år i statstjänst.

§ 2.

Krigstidstillägget utgår till änka med 100 kronor jämte för pensionsberättigad sådan med 30 procent av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 250 kronor;

till änka med minderåriga barn med 100 kronor till änkan och med 50 kronor för vart minderårigt barn jämte 30 procent av ankans och barnens för året bestämda pensionsförmåner, i de fall då sådana åtnjutas, dock högst med tillhoppa 300 kronor för änka med 1 barn, 350 kronor för änka med 2 barn och 400 kronor för änka med 3 eller flera barn;

till minderårigt barn utan pensionsberättigad eller till krigstidstillägg berättigad moder med 50 kronor jämte 30 procent av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, i de fall då sådana åtnjutas, dock att krigstidstillägget icke må överstiga för 1 barn 200 kronor, för 2 syskon 250 kronor och för 3 eller flera syskon 300 kronor; och

till annan pensionär eller till krigstidstillägg berättigad med 50 kronor jämte 30 procent av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, i de fall då sådana åtnjutas, dock högst med tillhoppa 200 kronor.

§ 3.

Om till krigstidstillägg av nu ifrågavarande slag berättigad änka eller barn under år 1918 avlidit, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt.

§ 4.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått den ålder, då enligt de särskilda pensionskassornas reglementen eller eljest givna föreskrifter rätt till pension i allmänhet upphör.

§ 5.

Den som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande krigstidstillägg.

§ 6.

Pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning samt efter innehavare av docentsstipendier vid statens högskolor likställas i avseende å nu ifrågavarande krigstidstillägg med pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst.

§ 7.

Krigstidstillägget utbetalas på en gång i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Stockholm den 2 februari 1918.

Ernst Hage.

Alfr. Werner.

Axel Gylfe.

C. O. Johansson.

H. Hansson
i Mora.

Sten Berglund.

